

Г. В. Мельничук

ГЕОЛОГІЧНА БУДОВА ТА ТЕКТОНІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ДОМЕЗОЗОЙСЬКИХ УТВОРЕНЬ ВЕРХІВ'Я Р. ПРИП'ЯТЬ (АРКУШІ М-34-VI, М-35-I)

G. V. Melnychuk

GEOLOGICAL CONSTRUCTION AND TECTONIC REGIONALIZATION PRE-MESOZOIC FORMATION OF UPPER REACHES TO THE PRYPIAT (SHEETS M-34-VI, M-35-I)

В геологічній будові похованих домезозойських утворень верхів'я р. Прип'ять в межах аркушів М-34-VI (Владава), М-35-I (Камінь-Каширський) приймають участь палеопротерозойський кристалічний фундамент і мезопротерозойсько-фанерозойський осадовий чохол, складений рифейсько-нижньовендським (ранньобайкальським), верхньовендсько-кембрійським (пізньобайкальським) і ордовицько-нижньодевонським (каледонським) структурними ярусами. Охарактеризовано складчасто блокову деформаційну структуру району. Уточнено тектонічне районування території аркушів, за яким вона відноситься до Волинського палеозойського підняття, що успадковує Центральнобілоруську шовну зону в палеопротерозойському кристалічному фундаменті.

Ключові слова: домезозойські утворення, фундамент, чохол, ярус, формації, деформації.

В геологическом строении погребенных домезозойских образований верховья р. Припять в пределах листов М-34-VI (Владава), М-35-I (Камінь-Каширський) принимают участие палеопротерозойский кристаллический фундамент и мезопротерозойско-фанерозойский осадочный чехол, сложенный рифейско-нижневендским (раннебайкальский), верхневендско-кембрийским (поздне-байкальский) и ордовикско-нижнедевонским (каледонский) структурными ярусами. Охарактеризована складчато-блочная деформационная структура района. Уточнено тектоническое районирование территории листов, по которому оно отнесено к Волинскому палеозойскому поднятию, которое наследует Центральнобелорусскую шовную зону в палеопротерозойском кристаллическом фундаменте.

Ключевые слова: домезозойские образования, фундамент, чехол, ярусы, формации, деформации.

Paleoproterozoic crystalline basement and Mesoproterozoic-Phanerozoic sedimentary cover, which consists of Riphean-lower-Vendian (early-Baikalian), upper-Vendian-Cambrian (late-Baikalian) and Ordovician-lower-Devonian (Caledonian) structural layer, take part in geological construction of the burial pre-Mesozoic creations of upper part of river Prypiat in territory of sheets M-34-VI (Vladava), M-35-I (Kamin'-Kashirskiy). Plicative-block deformation structure of the region is characterized. The tectonic zoning of the sheets territory is refined, followed by it she classified to the Volynian Paleozoic rise, which inherits the Tsentralnobiloruska seam zone in Paleoproterozoic crystalline basement.

Keywords: pre-Mesozoic creations, basement, cover, layer, formations, deformations.

ВСТУП

Домезозойські утворення верхів'я р. Прип'ять на території України в межах аркушів М-34-VI (Владава), М-35-I (Камінь-Каширський) масштабу 1:200 000 поховані під мезозойсько-кайнозойським осадовим чохлам на глибинах від 70 до 300 м. Останніми роками інтерес до них зріс у зв'язку з їх ключовою роллю в розумінні геодинаміки північно-західної частини Волино-Подільської плити (ВППл) в протерозої і палеозої. Їхнє геологічне вивчення на сьогодні набуло особливої актуальності з огляду на виявлення в цьому районі численних рудопроявів самородної міді [7], а також перспективи на поліметали і вуглеводні.

Домезозойські утворення верхів'я р. Прип'ять в межах аркушів М-34-VI та М-35-I за тектонічною картою України [11] належать до двох різних геоструктур: Поліської сідловини (пів-

нічна частина) та Волинського палеозойського підняття (південна частина). Тектонічна структура цих утворень вважалась блоковою [2, 4, 12], а дорифейський кристалічний фундамент відносився до Волино-Поліського блока [2, 4].

На підставі новітніх геологічних досліджень, виконаних Рівненською геологічною експедицією в процесі групової геологічної зйомки масштабу 1:50 000 із загальними пошуками території аркушів М-35-2-В, Г; М-35-3-В; М-35-14-А,Б; М-35-15-А (2005 р.), геологічного довивчення площ масштабу 1:200 000 і підготовки до видання комплекту Держгеолкарти-200 території аркушів М-34-VI та М-35-I (2008 р.), а також пошуків родовищ міді в межах рудопроявів Волинського рудного району [7], виявлено нові закономірності в геологічній будові верхів'я р. Прип'ять, які значно доповнюють існуючі уявлення про тектоніку регіону [1–4, 9–12].

Основні результати зазначених досліджень полягають в такому:

1. Модернізовано геологічну карту домезозойських утворень масштабу 1:200 000 у відповідності до чинної легенди до Державної геологічної карти України Волино-Подільської серії аркушів [5].

2. Переглянуто розчленування та кореляцію палеопротерозойського кристалічного фундаменту території, в якому виділені чотири породні асоціації, віднесені до Центральнобілоруської шовної зони [1].

3. Виконано подальшу стратифікацію міденосних трапів волинської серії нижнього венду. Ратнівську світу розчленовано на лучичівські, зорянські та якушівські верстви [6].

4. Довивчено просторове положення стратиграфічних границь і фаціальних переходів у відкладах венду, кембрію, ордовику та силуру. Уточнено їхнє районування за зональним принципом.

5. Переглянуто дрібноблокову геологічну будову території [2, 4] на користь складчасто-блокової. Доведено, що у деформаційній структурі домезозойських утворень суттєву роль відіграють плікативні деформації.

6. Виконано тектонічне розчленування домезозойських утворень досліджуваної території згідно із сучасним поділом чохла ВППл [11] на структурно-формаційні комплекси та яруси.

ОСОБЛИВОСТІ ГЕОЛОГІЧНОЇ БУДОВИ ДОМЕЗОЗОЙСЬКИХ УТВОРЕНЬ ВЕРХІВ'Я Р. ПРИП'ЯТЬ

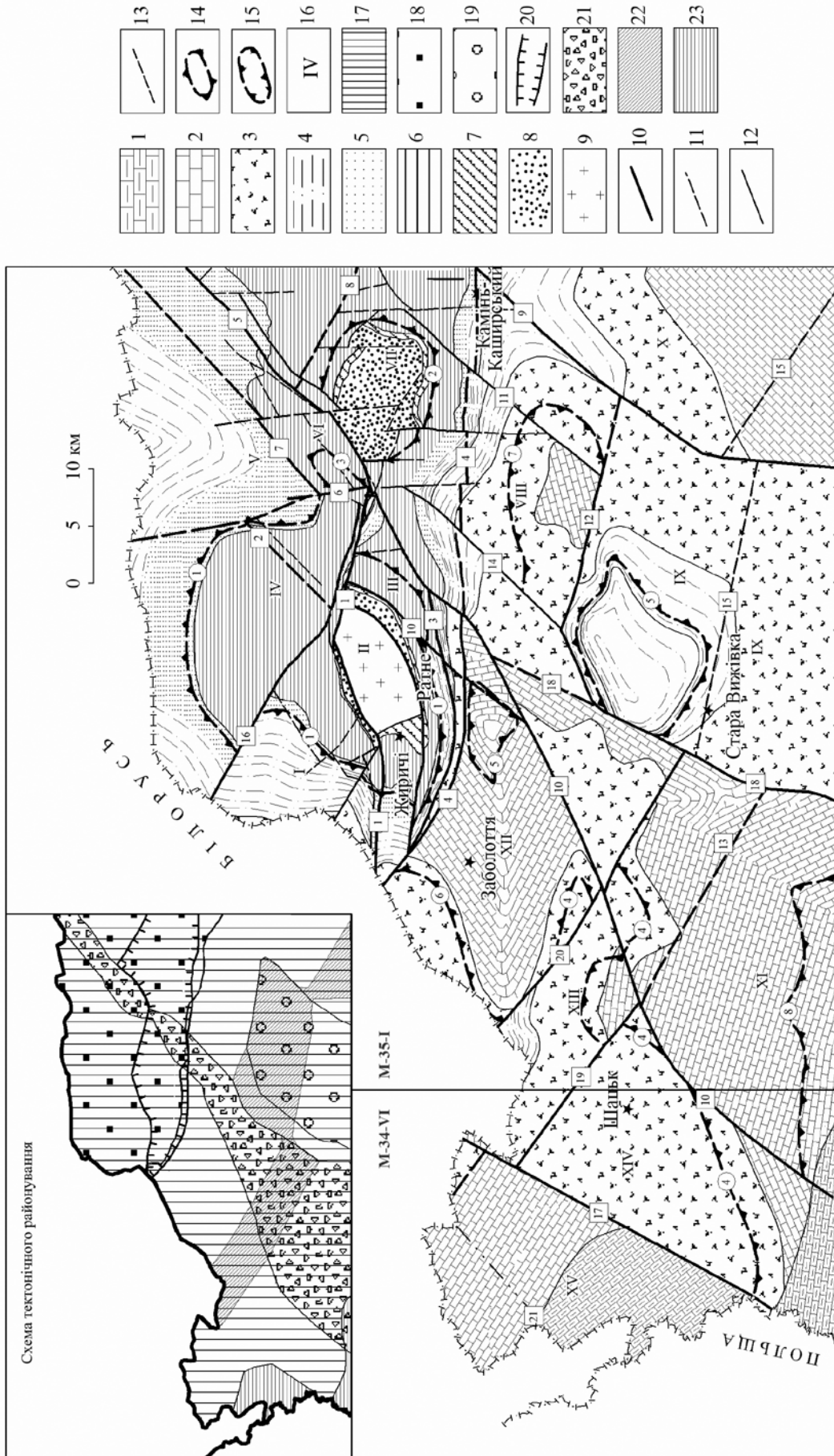
В геологічній будові району (див. рисунок) приймають участь палеопротерозойський кристалічний фундамент і мезопротерозойсько-фанерозойський осадовий чохол. Фундаментом є плутоно-метаморфічні утворення раннього протерозою, що знаходяться на південно-західному продовженні Центральнобілоруської шовної зони [1] в системі Волинсько-Двінського трансрегіонального міжгеоблокового поясу (між Феноскандійським і Сарматським мегаблоками). Осадовий чохол представлений мезопротерозойсько-палеозойським і мезозойсько-кайнозойським структурними поверхнями. Домезозойські утворення, які мають складчасто-блокову будову, поховані під мезозойськими і кайнозойськими відкладами, що залягають субгоризонтально та із слабким нахилом шарів на захід.

Палеопротерозойський кристалічний фундамент виступає на домезозойську поверхню у ядрі Ратнівської горст-антикліналі, де знаходиться на абсолютній позначці 0–20 м, а в ядрі Головнянської брахісинкліналі опущений до абсолютної позначки –1900 м. Субстратом фундаменту служать гнейсова і орто-амфіболітова формації, які містяться серед продуктів їх ультраметаморфізму і гранітизації — гірницької асоціації гнейсоподібних гранітоїдів. Абсолютний вік гнейсів і сланців визначений прямим термоіонним методом, коливається в межах 1900–1920 млн. років. Породи асоціації гнейсоподібних гранітоїдів (гнейсоподібні і порфіробластичні кварцові монзоніти, гранодіорити, граніти, лейкограніти) мають визначені по цирконах прямим термоіонним методом значення абсолютного віку, які коливаються в межах 1540–1890 млн. років. Плутоно-метаморфічні утворення прориваються палеопротерозойськими дайками мікрогабро. Геологічні тіла і гнейсуватість порід у кристалічному фундаменті мають переважно північно-східне простягання і круті кути падіння. Місцями кристалічні породи зазнали сильного катаклазу, мілонітизації і діафторезу.

Мезопротерозойсько-палеозойський структурний поверх чохла поділяється на чотири структурних яруси: рифейсько-нижньовендський, верхньовендсько-кембрійський, ордовицько-нижньодевонський та нижньокам'яновугільний, які відрізняються між собою формаційним складом, деформованістю і структурними планами. Поверхня мезопротерозойсько-палеозойського структурного поверху характеризується поступовим пониженням абсолютної позначки від 70 м у північно-східній частині території до –190 м — у південно-західній.

Рифейсько-нижньовендський (ранньобайкальський) структурний ярус широко виступає на домезозойську поверхню в Прип'ятському валі і своїми виступами загалом окреслює контур цієї регіональної структури. Даний ярус включає два під'яруси: рифейський і нижньовендський.

Рифейський під'ярус є базальним у чохлі ВППл. Він представлений поліською серією — лагунно-континентальною глинисто-піщавою червоноколірною формацією, що виповнює авлакогенний ВППр. Положення абсолютної позначки її покрівлі змінюється від +50 до –1250 м. Породи даної формації виступають

◀ Рисунок. Тектонічна схема домезозойських утворень верхів'я р. Прип'ять (аркуші М-34-VI, М-35-I) за даними ГДП-200 (Ф. О. Гречко, В. Г. Мельничук та ін., 2008 р.)

Структурні яруси: 1 — нижньокам'яновугільний (глинисто-карбонатна вугленосна (C₁) формація); 2 — ордовичко-нижньодевонський (глинисто-карбонатна (S₁-D₁), конгломерат-пісковикова-вапнякова (O₂₋₃), карбонатна (O₁₋₂) формації); 3–5 — верхньовендсько-кембрійський (3 — трансгресивна глинисто-пісковикова (Є₂₋₃) формація, 4 — глинисто-пісковикова з глауконітом (C₁) та строкатоколірна глинисто-пісковикова (V_{2kl}, V_{2kn}) формації, 5 — вулканоміктова бурюколірна глинисто-конгломерат-пісковикова (V₂) формація); 6–8 — рифей-нижньовендський (6 — трапова (V₁) формація) 7 — кластогенно-глинисто-пісковикова (V₁) формація, 8 — червоноколірна глинисто-пісковикова (R₂₋₃) формація); 9 — нижньопротерозойські формації кристалічного фундаменту. *Розривні порушення:* 10 — головні достовірні, 11 — головні ймовірні, 12 — другорядні достовірні, 13 — другорядні ймовірні (цифри в квадратах: 1 — Лагожанський, 2 — Річечький, 3 — Ратнівський, 4 — Південно-Ратнівський, 5 — Щитинський, 6 — Сірчанський, 7 — Катущський, 8 — Бронницький, 9 — Камінь-Каширський, 10 — Кримнівський, 11 — Підріченський, 12 — Датинський, 13 — Мшанецький, 14 — Замшанський, 15 — Тойкутський, 16 — Кортельський, 17 — Пульминецький, 18 — Теклінський, 19 — Заболотівський, 20 — Гранський, 21 — Хмелівський (Крилевецький)). *Плікативні структури:* 14 — горст-антикліналі (цифри в колах: 1 — Ратнівська, 2 — Хотешівська, 3 — Катущська, 4 — Шацька, 5 — Теклінська); 15 — мульди (цифри в колах: 6 — Залісинська, 7 — Дошнівська, 8 — Головнянська); 16 — тектонічні блоки, обмежені головними розломами: I — Дівинський; II — Гірницький; III — Поступельський; IV — Річицько-Бродівський; V — Щедрогірський; VI — Катущський; VII — Хотешівський; VIII — Веригинський; IX — Чевельський; X — Полицький; XI — Головнянський; XII — Залісинський; XIII — Дрочівський; XIV — Нікольський; XV — Томашівський. *На врізці:* 17 — Волинське палеозойське підняття; 18 — Прип'ятський вал; 19 — Турійський вал; 20 — Лукувсько-Ратнівська горстова зона; 21 — Виживсько-Мінська тектонічна зона; 22 — Заболотівсько-Бузька тектонічна зона; 23 — Львівсько-Волинський палеозойський прогин

на картувальну поверхню в ядрах Ратненської і Хотешівської горст-антикліналей, де залягають з різким неузгодженням на гетерогенному кристалічному фундаменті. Розріз поліської серії представлений трьома світами: ромейківською, полицькою, жобринською і загалом відповідає центральній частині ВППр [2], однак має меншу потужність стратонів і не містить верхньожобринської підсвіти.

Нижньовендський під'ярус представлений теригенно-вулканогенною волинською серією, палеоструктури якої мають поперечний по відношенню до ВППр північно-західний структурний план. В його основі з неузгодженням залягає базальна кластогенно-глинисто-пісковикова формація (горбашівська світа). Трапова формація, що лежить вище, належить до Брестсько-Волинської структурно-фаціальної зони (СФЗ) Біловезько-Подільської трапової провінції і поділяється на Західну, Центральну і Східну підзони. Вона включає підформації олівінових базальтів (заболотівська світа), толеїтових базальтів (бабинська світа та лучичівські верстви), титанистих плато-базальтів (якушівські і зорянські верстви). З титанистими ефузивами якушівських верств, ймовірно, комагматично пов'язані субвулканічні сили підформації титанистих габро-долеритів раннього венду, що поширені в рифейському структурному під'ярусі. В трапах містяться стратиформні поклади самородної міді [7].

Верхньовендсько-кембрійський (пізньобайкальський) структурний ярус представлений теригенними формаціями, що характеризують різні стадії розвитку Дністровського перикратонного прогину. Вулканоміктова глинисто-конгломерат-пісковикова (чарторійська та розницька світи) та глинисто-пісковикова (колківська світи) формації на досліджуваній території утворюють фрагмент латерального ряду трансгресивного зміщення прибережно-морських фацій Одесько-Ковельської затоки. Глинисто-пісковикова строкатоколірна формація (канилівська серії) в Чевельському блоці з розмивом залягає на траповій формації нижнього венду, що свідчить про трансгресивне розширення Одесько-Ковельської затоки на захід. Теригенно-глинисто-пісковикова (з глауконітом) формація відповідає морським (затоковим) відкладам Ковельсько-Рівненської СФЗ балтійської серії нижнього кембрію. Трансгресивна теригенно-глинисто-пісковикова формація включає бережківську, смолярську і кратівську серії кембрію, які в Капленосько-Бродівській і Страдецько-Ухивецькій СФЗ характеризують різні фаціальні умови шельфу, що поглиблювався на захід. В кембрійських відкладах досліджуваного району поширена сфалерит-галенітова мінералізація, а серед нашарувань кембрію, ордовіку і силуру трапляються виділення бітуму.

Ордовицько-нижньодевонський (каледонський) ярус на домезозойському зрізі складає ядра синформних структур. В основі ярусу знаходиться конгломерат-пісковикова-вапнякова формація нижнього ордовику. Нижньо- та середньордовицькі відклади, представлені вижівською серією, віднесені до вапнякова формації. Вінчає ярус глинисто-карбонатна формація нижнього силуру – нижнього девону. Зазначені формації у Львівсько-Коломийській СФЗ характеризують геодинамічні умови континентального схилу, а в Ковельсько-Хотинській СФЗ-шельфу, рифтогенних споруд і мілководдя.

Нижньокам'яновугільний (герцинський) структурний ярус належить до Львівського палеозойського прогину. Його складає глинисто-пісковикова вугленосна формація візейсько-серпуховського віку. Нашарування ярусу з чітким стратиграфічним і структурним (кутовим та азимутальним) неузгодженнями залягають на різних структурно-стратиграфічних рівнях ордовицько-нижньодевонського ярусу. Вони мають слабкий моноклінальний нахил на південь та південний захід і зміщені Пульменецьким розломом.

Складчасто-блокова деформаційна структура розглянутих структурних ярусів, окрім нижньокам'яновугільного, в загальних рисах спільна. Однак рифей-нижньовендські утворення порушені розломами і тріщинами загалом сильніше. Розривні порушення серед них, як правило, залічені гідротермальними мінералами, а зміщення границь стратонів нижнього венду в ряді випадків не поширюються у відклади верхнього венду, які залягають на різних стратиграфічних рівнях нижнього венду трансгресивно і з глибоким розмивом.

Плікративні структури на досліджуваній території репрезентовані пологими брахіантикліналями, горст-антикліналями, мульдами, сідловинами, монокліналями. Ці структури не завжди проявляють тісний зв'язок з блоковою тектонікою. Окремі розломи, горсти і грабени по відношенню до них мають накладений характер. Загалом, плікративні структури належать до складок штампового типу і відображають вертикальні переміщення тектонічних блоків, в межах яких вони знаходяться.

Найбільшими позитивними плікративними структурами території досліджень є Прип'ятський і Турійський вали, побудовані низкою горст-антикліналей — Ратнівською, Хотешівською, Теклянською та ін. Порівняно

великими плікративними структурами є також Шацька антикліналь, негативними — Головніанська, Дошнівська та Залісинська мульди.

Прип'ятський вал [10] — типова для давніх платформ позитивна лінійна структура в чохла Східно-Європейської платформи, формування якої відбувалось в кілька етапів активізації тектонічних переміщень блоків фундаменту, починаючи з байкальського. Умовними його контурами на домезозойській поверхні вибрано границю поширення венду і кембрію (див. рисунок), яка, загалом, відповідає флексурним перегинам нашарувань осадового чохла. Вал характеризується широтним простяганням, має ширину до 50 км і довжину понад 150 км, відкритий на схід.

Складовими валу на території досліджень є Хотешівська і Ратнівська горст-антикліналі. В центральній частині валу виділяється Лукувсько-Ратнівська горстова зона, що поєднує кілька субширотних горстів в ядрах зазначених горст-антикліналей.

Хотешівська горст-антикліналь в плані має близьку до ізометричної форму, дещо витягнута на південний схід. Розмір у діаметрі сягає 20 км. В її ядрі на домезозойську поверхню виступають відклади поліської серії середньо-пізнього рифею, серед яких залягає Хотешівський сил габро-долеритів. Останній добре підкреслює загальний антиформний вигин нашарувань неопротерозою. В домезозойському рельєфі ядро складки знаходить вираження в пологому еліпсоподібному піднятті, яке містить локальний прогин у центрі. В геофізичних полях до ядра складки приурочені великий магнітний мінімум і гравітаційний максимум, які зумовлені, ймовірно, особливостями складу гранітизованого палеопротерозойського фундаменту. Останній в ядрі складки залягає на абсолютній позначці до –500 м і досягнутий на глибині 702,2 м (св. 5), а в крилах заглиблюється на глибину понад 1000 м.

Крила складки периклінально нахилені під кутами 2–15°. У міру віддалення від ядра складки на домезозойську поверхню послідовно виступають все більш молоді стратони венду. Південно-західні та південно-східні крила структури зрізані крутонахиленими розломами, зокрема Щитинським скидом, поблизу якого нашарування порід нахилені під кутом 45° до осі керна (св. 8282).

Ратнівська горст-антикліналь — це велика (понад 20 км у діаметрі), ізометрична, поруше-

на блоковою тектонікою плікативна структура Прип'ятського валу. В її ядрі на домезозойську поверхню виступає палеопротерозойський кристалічний фундамент і поліська серія середньо-верхнього рифею. Розломи в крилах складки, в цілому, суттєво не порушують закономірну центриклінальну послідовність виступів на домезозойську поверхню стратонів неопротерозойського чохла.

В південному крилі Ратнівської горст-антикліналі нашарування чохла та поверхня фундаменту за даними сейсмо- та електророзвідки, а також в керні свердловин нахилені поблизу ядра під кутами до 30° , а у міру віддалення від нього — близько 5° . До ядра складки приурочена ділянка з пониженими значеннями магнітного і підвищеною інтенсивністю гравітаційного полів, що пояснюється виступом із-під трапів на домезозойську поверхню кристалічного фундаменту.

Турійський вал має меридіональне простягання. На території аркуша М-35-І представлений своєю північною частиною, якою є *Теклинська горст-антикліналь*, розташована на перетині Турійського валу і Заболотівсько-Бузької зони розломів. Вона має ізометричну форму і належить до складок штапового типу. В її ядрі на домезозойську поверхню виступають відклади венду, які залягають субгоризонтально. Крила слабо нахилені в ортогональних напрямках і складені відкладами кембрійської системи. З півночі і заходу складка обмежена розломами. Діаметр ядра складки в межах поширення венду сягає 15 км. Характерною особливістю цієї структури є її приуроченість до магнітного та гравітаційного максимумів, що відображають, ймовірно, велике тіло основних чи ультраосновних порід у кристалічному фундаменті.

Шацька антикліналь знаходиться в південно-західній частині досліджуваної території. В плані має складну конфігурацію, зумовлену впливом накладених розривних структур. Найдавнішими породами, які виступають на домезозойський зріз в ядрі складки, є відклади верхнього венду та нижнього кембрію. Периклінальне східне замикання антикліналі облямоване відкладами силуру, поширеними в Головнянській і Залісинській синкліналях. Західна частина складки зрізана Пульменецьким розломом. Крила антикліналі дещо асиметричні за рахунок різної величини нахилу, кути їх нахилу не перевищують $5-10^\circ$.

Головнянська мульда розташована на території аркушів своєю північною частиною, що відображає полого центриклінальне замикання нашарувань силуру на південний захід. Ширина складки сягає 25 км. В її ядрі поширені відклади томашівської світи верхнього силуру – нижнього девону.

Вздовж південно-західного флангу Вижівсько-Мінської зони розломів відмічається незначне порушення суцільності крила синкліналі. На південно-західному фланзі цієї зони синкліналь чітко обмежена Теклянським розломом.

Дошнівська мульда — еліпсоподібна в плані і дещо витягнута в широтному напрямку. Її довжина досягає 20 км, ширина 15 км. Дно мульди субгоризонтальне, рівне, пологі крила нахилені під кутами до 10° . В ядрі мульди залягають відклади кембрійської ордовіцької і силурійської систем, на крилах — відклади верхнього венду та нижнього кембрію. Мульда добре виражена в ізогіпсах поверхні фундаменту, який в її ядрі опущений до позначки -1400 м, а на крилах фіксується на позначках до -1000 м.

Диз'юнктивні структури в домезозойських утвореннях району групуються в чотири системи: північно-східну, південно-західну, субширотну та субмеридіональну. Головними є крутонахилені розломи діагональної і ортогональної систем, що обмежують 15 тектонічних блоків. Серед них виділяються Вижівсько-Мінська і Заболотівсько-Бузька тектонічні зони діагонального напрямку, а також Лукувсько-Ратнівська горстові зона субширотного простягання. Зміщувачі розломів знаходять відображення в градієнтах геофізичних полів і зміщенні сейсмостратиграфічних границь. Окремі зміщувачі розкриті свердловинами.

Розривні структури північно-східного простягання успадковують структурний план кристалічного фундаменту регіону. Вони функціонували, ймовірно, ще в неопротерозої і були значно відновлені в герцинський етап тектогенезу. До головних міжблокових розломів належать Камінь-Каширський, Щитинсько-Теклинський, Річицький, Кримнівський та ін., паралельні Мінсько-Вижівській тектонічній зоні.

Розривні структури північно-західного простягання мають гірше вираження і фіксуються фрагментарно. Деякі з них були закладені в ранньому венді внаслідок трапового магматизму і вибірково відновлені в герцинський етап

тектогенезу. Найбільш представницькими із них у південно-західній частині території є Гранський розлом у системі Заболотівсько-Бузької тектонічної зони, а також паралельні їй Кортельський і Бронницький розломи. Амплітуда вертикальних переміщень по Гранському розлому сягає 400 м.

Розривні структури субширотного простягання — Лагожанський, Ратнівський, Південно-Ратнівський, відіграють важливу роль в будові переважно центральної частини досліджуваної території, де вони стикуються із діагональним Щитинсько-Теклинським розломом Мінсько-Вижівської розломної зони і на схід від нього проявлені у флексурному перегині чохла. У південній частині Прип'ятського валу вони обмежують підняті Гірницький і Хотешівський тектонічні блоки, які представляють на досліджуваній території Лукувсько-Ратнівську (Північно-Українську) горстову зону [3, 8]. Амплітуда вертикальних переміщень по Лагожанському розлому сягає 700 м. До зміщувача цього розлому приурочений відомий Поступельський прояв меланжу складного генезису, представлений уламками порід чохла віком від рифею до девону включно, що свідчить про високу активність розлому в герцинську фазу тектогенезу. Субширотні розломи на північному фланзі Лукувсько-Ратнівської горстової зони обмежують Духманівський грабен.

Розривні структури субмеридіонального простягання належать переважно до категорії ймовірних. В геофізичних полях виражені в зміщенні лінійних елементів і градієнтних зон. По цих розломах в основному фіксується зміщення стратонів осадового чохла по силур включно. Найбільш виразними із них є Сірчанський і Полицький.

Пологі розривні порушення в мезопротерозойсько-палеозойському структурному поверсі осадового чохла фіксуються за тріщинуватим і катаклазованим керном свердловин, піднятим в основному із стратонів нижнього венду. На поверхнях тріщин спостерігаються численні дзеркала ковзання, на яких штриховка орієнтована полого, часто майже по нормалі до осі керна. На дзеркалах ковзання часто розтерті такі гідротермальні мінерали, як хлорит, смектити, цеоліти, а місцями також самородна мідь. Геологічне картування таких тектонічних порушень в умовах глибокого поховання проблематичне.

В районі виділяється також низка кільцевих структур різних порядків, досліджених іншим автором [9].

ВИСНОВКИ

Домезозойські утворення верхів'я р. Прип'ять на території України в межах аркушів М-34-VI та М-35-I мають низку особливостей, за якими вони відрізняються від інших частин ВППл. Породні асоціації палеопротерозойського кристалічного фундаменту за будовою, віком і речовинним складом близькі до плутоно-метаморфічних комплексів Центральнобілоруської шовної зони і тому мають належати до Волинсько-Двінського трансрегіонального міжгеоблокового поясу (між Феноскандійським і Сарматським мегаблоками). Рифейсько-нижньовендський (ранньобайкальський), верхньовендсько-кембрійський (пізньобайкальський) і ордовіцько-нижньодевонський (каледонський) структурні яруси мезопротерозойсько-палеозойського чохла задовільно ідентифікуються з відповідними утвореннями Волинського палеозойського підняття, а нижньокам'яновугільний ярус — з Львівським палеозойським прогином.

Деформаційна структура досліджуваного району є плікативно-блоковою і значно напруженішою, ніж в інших частинах ВППл. Це, ймовірно, обумовлено тектонічною природою кристалічного фундаменту, що належить до найбільшої Центральнобілоруської шовної зони.

Таким чином, домезозойські утворення, окрім нижньокам'яновугільного ярусу, верхів'я р. Прип'ять на території України в межах аркушів М-34-VI та М-35-I, згідно побудов попередників [10, 12], слід відносити до Волинського палеозойського підняття [12], а найбільш підняту північну частину — до Прип'ятського валу [10] в складі цього підняття. Прип'ятський вал, за такого підходу, відділятиме опущену ділянку Волинського палеозойського підняття від Брестської западини, між розрізами яких існують певні відмінності. При цьому відпаде необхідність поширювати між даними структурами Поліську сідловину [11], адже вона, в класичному її розумінні [1, 2], простягається субмеридіонально, відділяючи Прип'ятський прогин від Брестської западини та Волино-Поліської монокліналі.

1. *Геологія* Беларуси / Под ред. А.С. Махнача, Р.Г. Гарецького, А.В. Матвеева. — Минск.: Ин-т. геол. наук НАН Беларуси, 2001. — 815 с.

2. *Геотектоника* Волино-Подолії / Отв. ред. И.И. Чебаненко — Киев: Наук. думка, 1990. — 244 с.
3. *Гойжевский А.А.* Северо-Украинская горстовая зона // *Геотектоника*. — 1975. — №3. — С. 27–35.
4. *Знаменская Т.А., Чебаненко И.И.* Блоковая тектоника Волино-Подолії.-Киев: Наук. думка, 1985. — 155 с.
5. *Легенда* к Государственной геологической карте Украины-1:200 000 Волино-Подольской серии листов.: — Ровно, 1995. — 20 с.
6. *Мельничук В.Г., Косовський Я.О., Матеюк В.В., Крещук П.П.* Нові стратони в міденосних вендських трапах Волині // *Зб. наук. пр. УкрДГРІ*. — 2007. — №4. — С. 26–37.
7. *Приходько В.Л., Мельничук В.Г., Матеюк В.В., та ін.* Перспективність нижньовендської трапової формації Волинського рудного району на промислові концентрації самородної міді // *Мінер. ресурси України*. — 2010. — №1. — С. 4–11.
8. *Приходько В.Л., Михницкая Т.П., Рябенко В.А.* Палеоструктуры трапового вулканизма Луковско-Ратновской горстовой зоны и перспективы поисков богатых концентраций самородной меди // Там же. 2006. — №3. — С. 7–11.
9. *Радзівіл В.Я.* Структури платформного чохла Волино-Поділля // *Геол. журн.* — 2009. — №3. — С. 28–40.
10. *Семененко Н.П., Савченко М.А., Клушин В.І.* Прип'ятський вал (глибинна структура, магматизм, металоносність). — К. : Наук. думка, 1976. — 179 с.
11. *Тектонічна карта України*. М-б 1:1 000 000. Пояснювальна записка. Ч. 1, / За ред. Д.С. Гурського, С.С. Круглова. — К. : УкрДГРІ, 2007. — 96 с.
12. *Шестопапов В.М.* Про структуру Волинського палеозойського підняття / В.М. Шестопапов // *Доп. АН УРСР. Сер. Б.* 1971. — №2. — С. 123–125.

Інститут геологічних наук НАН України, Київ
E-mail: 4a0n8r8a@gmail.com

Рецензент — док. геол. наук Т.П. Міхницька